

Kungl. Utrikesdepartementet.

Avd:

Grupp:

Mål:

Fechlin, Gült.

25.

v. Hinckeldey
Laarmann, Albert
Eyck, Tony
Lundgren
Tomsen
Lenz
Piekenbroek
Canaris
Zechlin
Laaman
Waschkau

Utdrag av bil. till hbr Kumlin, Bonn-Jarring
20.2.54.

(samtal med Dr. Mohrmann)

- - - - - (sid.3)

I oktober 1951 hade M. i sin frånvaro dömts till 25 års tvångsarbete och transporterats till lägret Taischet mellan Irkutsk och Novosibirsk nära Baikal-sjön, dit han anlönt i slutet av november. I detta läger hade även befunnit sig bl.a. minister Zechlin, en minister Lanemann (som någon tid varit i Montevideo) samt greve Adelmann, konsul i Ploesti (nu i Vladimir, jfr handbrev Kumlin-Dahlman 28.1.1952).

- - - - -

KUNGL.
SVENSKA BESKICKNINGEN

Bonn, p.t. Köln den 24 februari 1954.
Strängt förtroligt. 1 bil.

Broder,

./.
I anslutning till mitt handbrev den 20 dennes
ber jag få närsluta en uppteckning av Damgren rörande
ett samtal han haft med förre tyske ministern i Kaunas
Erich Zechlin.

/u/ R. Kumlin

Utrikesrådet J a r r i n g ,
Utrikesdepartementet.

P.M.

angående samtal med envoyén Erich Zechlin den
22 februari 1954.

Jag besökte idag på Johanniterordens sjukhus i Bonn förre tyske ministern i Kaunas envoyén Erich Zechlin, som jag känner sedan förkrigstiden och som för en tid sedan återvänt från fångenskap i Ryssland.

Zechlin berättade, att han mot krigets slut befunnit sig i Tyskland (han hade en tid under kriget tjänstgjort vid tyska beskickningen i Helsingfors) och i juli 1945 anhållits av ryssarna, då han befann sig på ett sanatorium i närheten av Dresden. Han hade förts till Moskva och den 28 juli insatts i Lefortovskaja-fängelset, där han vistats till den 10 september, då han förflyttades till Lubjanka-fängelset.

I Lefortovskaja befann sig Z. i samma cell som en major v. Hinckeldey och Albert Laarmann, vilka då redan varit cellkamrater i omkring ett år. Den förre hade bedrivit livligt underrättelseutbyte med andra fångar medelst knackningar i cellväggen. Z. hade ingen vetskap om vart H. sedermera tagit vägen. Han visste emellertid, att denne hade en fästmo, fröken Tony Eyck, som på den tiden var bosatt i Säckingen. Z. har numera skrivit till fröken Eyck, men ännu ej fått något svar. Om Laarmanns senare öden visste Z., att denne den 4 september 1949 avlidit på sjukhuset i lägret Taischet i Sibirien, i vilket läger även Z. då befann sig (dock utan att i Taischet ha sammanträffat med Laarmann).

Under sin sex veckors vistelse i Lefortovskaja hade Z. av sina cellkamrater hört, att svensken Wallenberg då

befann sig där. Om Wallenberg visste Z:s medfångar förutom att han var svensk blott att han tillfångatagits av ryssarna i Budapest. Han hade sedermera med legationsrådet Mohrmann, som han sammanträffat med såväl i Taischet som i Tapiau, kollarat sina hågkomster från Lefortovskaja, men han underströk med bestämdhet, att hans vetskap om Wallenbergs vistelse i Lefortovskaja härrörde från hans egna hågkomster från juli-september 1945 och särskilt från vad han hört av Hinckeldey, vilken var en ivrig och skicklig "knackningstelegrafist". Några andra medfångar än sina cellkamrater kunde Z. ej erinra sig, ej heller numret på sin cell i Lefortovskaja. Han trodde, att den låg i 4:e våningen, men var ej säker.

I Lubjanka hade Z. befunnit sig från september 1945 till början av juni 1946, då han förflyttades till Butyrka-fängelset, först i ensamcell under några dagar före rättegångsförfarandet (Z. dömdes till tvångsarbete), sedan under ca. en månad i "Sammelzelle" med ett sjuttiotal andra fångar. Från Butyrka kom Z. till lägret Suchobezvodnoje ca. 100 km öster om staden Gornij (f.d. Nizjnij-Novgorod), där han vistades till våren 1949, då han förflyttats till Taischet i Sibirien (ett lägerkomplex med ca. 50.000 internerade, beläget ca. 300 km öster om Krasnojarsk och ca. 600 km nordväst om Irkutsk). I Taischet hade han bl.a. träffat en person, som sade sig heta Lundgren, vara svensk och ha häktats av ryssarna, då han sökte föra över balter till Sverige mot slutet av kriget.

Från Taischet förflyttades Z. på försommaren 1953 till ett fängelse i Leningrad och efter en kort vistelse där till genomgångslägret Tapiau i Ostpreussen, där han tillbragt ca. 5 månader, till dess hemtransporten ägde rum.

Z. hade ej hört talas om Supprian, Hoedl, Överste Dietl, Langfelder, Erhard Hille, Karl Galler eller Helene Kaiser.

Grosheim (alias Henry Tomsen; det senare namnet hade Z. emellertid aldrig hört, förrän jag nämnde det för honom) hade Z. sammanträffat med i Tapiau. På min fråga om det intryck han fått av Grosheim, betecknade Z. denne såsom en "Geschäftshuber", en prat-sam och beskäftig person, som ständigt "sysslade med att köpa och sälja".

Z. hade ej hört talas om lägret Alexandrovsk, däremot om Vladimir och Verchne-Uralsk. I det sistnämnda lägret hade en ny-

ligen till Tyskland återkommen överstelöjtnant Lenz befunnit sig, vilken Z. sammanträffat med i Tapiau. Z. trodde, att Lenz, som i det civila livet var jägmästare, numera befunne sig någonstades i Rheinland-Pfalz; han skulle söka taga reda på L:s adress.

Vidare omtalade Z., att en överste Piekenbrook, som en tid varit adjutant hos det tyska underrättelseväsendets chef amiral Canaris, befann sig i Lefortovskaja i augusti 1945.

Bonn, p.t. Köln den 22 februari 1954.

K.A. Damgren

Utdrag av bilaga till handbrev Kumlin, Bonn - Jarring den
18.3.54.

(samtal med Arthur Lenz)

L. omnämnde vidare, att han i mars 1953 från taiga-området förflyttades till fängelse i Kirov. Några veckor före förflyttningen hade han i en inlaga till högste åklagaren ("generalprokuratorn") beklagat sig över att han såsom krigsfånge sammanförts med ryska kriminella; han ansåg det emellertid mycket ovisst, huruvida förflyttningen var ett resultat av denna inlaga. I fängelset i Kirov råkade han i april 1953 av en slump en tysk, som visade sig vara envoyén Zechlin, vilken då uppehöll sig där under något dygn under transport från Taischet i Sibirien till genomgångslägrer Tapiau i Östpreussen. (Zechlin, som enligt L. vid denna tidpunkt var ytterligt medtagen, har tydligen misstagit sig, då han angivit Tapiau som den ort, där han råkat L.; denne har överhuvud aldrig passerat Tapiau). Från Kirov fördes L. till fängelse i Sverdlovsk (f.d. Jekaterinburg) och därifrån till ett läger i Ural-området, vars namn han uttalade som Detierka (tydligen identiskt med det i bil. till hbr Kumlin-Lundberg 9.11.53 nämnda lägrer Degtjarka), samt sedermera från Degtjarka till ett läger vid namn Pervyj-Uralsk (Pervouralsk), varifrån hemtransporten i december 1953 ägde rum direkt över Moskva till Friedland.

Såsom härav framgår, har L. aldrig befunnit sig i lägrer Verchne- (eller Verchnyj-) Uralsk, och Zechlins uppgift härom (se min P.M. den 22 februari 1954) har uppenbarligen berott på att Zechlin, då jag för honom nämnde namnet Verchne-Uralsk uppfattat detta såsom identiskt med Pervyj-Uralsk.

L., som till en början behandlats som regelrätt krigsfånge och endast varit tillsammans med krigsfångar, samt efter rättegången på våren 1951 befunnit sig i tvångsarbetsläger såsom dömd för krigsförbrytelse, har således under hela sin vistelse i Ryssland - med undantag för det på en ren rillfällighet beroende sammanträffandet med Zechlin - över huvud icke råkat några ländsmän av Zechlins kategori. Han visade sig icke känna till något av de namn, som anföras i Kriminalkommissarien Danielssons P.M. den 30 januari 1954.

Utdrag av hül. t. hbr fr. Bonn 17/10-55,
(samtal med Rensinghoff)

- - - - -

Utan att jag frågade om det, berättade Rensinghoff villigt om vilka fångarna varit i granncellerna och meddelade, att i cellen 149 suttit majoren von Hinkeldey och f.d. tyske ministern i Finland, Zechlin, samt en Telegraf-
oberinspektor Laaman. Av dessa hade Zechlin vistats med Rensinghoff hela tiden under det att de båda övriga ut-
bytts av generalen Piekenbrok och Sonderführern Waschkau.

- - - - -

Utdrag av bil. till Bonn 31.10.55
(samtal med v.Hinckeldey.)

- - - - -

Lefortovskaja

Cell 149. satt här von Hinckeldey tillsammans med Waschkau och Laarmann. Medan von Hinckeldey och Laarmann satt kvar i cellen fram till 1948, fördes Waschkau därifrån den 21 juni 1945. von Hinckeldey har senare erhållit uppgift om att Waschkau vid detta tillfälle fördes till Butyrka-fängelset. Under månaderna juli - september 1945 vistades dels Piekenbrook dels Zechlin i nu nämnda ordning i cellen, c:a 6 veckor vardera. - - - -

Zechlin

Avskrift av chiffterelegram från UD till
beskickningen i Köln, nr 18, den 31.1.56.

För Damgren från Lorentzon
Har Zechlin avlidit?

Från Köln

Avsant den telex 19 56 kl.

Inkom den 1 / 2 19 56 kl. 1145

Utskrivet i 3 ex. Detta är ex. nr 2

Fuchlin

13.

Zechlin avlidit för omkring ett år sedan.

Kumlin

KOPIA KOPIA

Zechlin

Avskrift av strängt förtroligt handbrev
från legationsrådet Damgren till sekreteraren
Lorentzon, dagtecknat Bonn, p.t. Köln den
1 februari 1956.

I anslutning till dagens meddelande i särskild ordning rörande Zechlin ber jag till komplettering av min P.M. den 22 februari 1954 (bil. till handbrev Kumlin-Jarring 24.2.54) härmed få säga, att Hinckeldey givetvis vad fallet Wallenberg beträffar måste anses vara ett betydligt säkrare vittne än Zechlin, som ju var mycket medtagen av vad han fått gå igenom under den långvariga fångenskapen i Ryssland. Det visade sig också av ett senare samtal, som jag själv haft med överstelöjtnanten Artur Lenz (se bil. till handbrev Kumlin-Jarring 8.3.54), att Zechlin på en punkt, nämligen i fråga om orten, där han sammanträffat med Lenz, haft en oriktig minnesbild. Jag hade emellertid av mitt samtal med Zechlin - såsom man nog kan utläsa ur avfattningen av min P.M. - ett ganska bestämt intryck av att hans vetskap om Wallenbergs vistelse i Lefortovskaja var förstahandskännedom och ej någon sammanblandning med vad han före återkomsten till Tyskland hört av Mohrmann.

Om emellertid så skulle vara, att Din fråga närmast ställts med tanke på fallet Lundgren, så vill jag till vad som i min P.M. den 22 februari 1954 satts på papper för ordningens skull tillägga, att ifrågavarande passus exakt återger vad Zechlin sade mig och vad som uppenbarligen var allt som han vetat eller var i stånd att minnas. Vi hade nog således ej haft någon utsikt att få Zechlins utsaga kompletterad av honom själv, därest han nu skulle ha varit i livet.

Utdrag ur P.M. ang.samtal med A.Döring den 17.4.57

Troligen under 1946 satt Döring under sex månader i en hörncell i 3:e våningen /Lefortovskaja-fängelset/ (tydligt i södra sidoflygeln, västra delen) och hade därvid knackningsförbindelse med den tyske diplomaten Z e c h l i n som senare avlidit ^{officiellt} under fångenskapen. Döring led vid denna tidsperiod av lungsäcksinflammation och var därför i mycket dåligt mentalt tillstånd. Troligen på grund härav, kan han numera ej i detalj erinra sig vad Zechlin meddelat. Döring tror dock, att ett meddelande från Zechlin gått ut på att en transport (två eller tre man)-svenska diplomater förts till Lefortovskaja-fängelset. Zechlin hade möjligen nämnt något namn i sammanhanget, men detta hade Döring på grund av sin sjukdom ej lagt på minnet.

Hannover den 18.4.57

/u/S.Lundström